

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

«АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ НАУКИ І ОСВІТИ»

**Збірник матеріалів
II Міжнародної науково-практичної конференції
науково-педагогічних працівників та молодих науковців**

ОДЕСА, 2022

УДК: 637.05:614.31

Актуальні аспекти розвитку науки і освіти: матеріали II **Міжнародної науково-практичної конференції науково-педагогічних працівників та молодих науковців** (Одеса, 08-09 грудня 2022 р.) / Одеський державний аграрний університет. Одеса, 2022. 688 с.

Рекомендовано до друку вченою радою Одеського державного аграрного університету (протокол № 6 від 23 грудня 2022 р.)

ПРОГРАМНИЙ КОМІТЕТ:

Михайло БРОШКОВ	ректор Одеського державного аграрного університету (ОДАУ), д. вет.н., професор – <i>голова</i>
Тетяна СТЕПАНОВА	проректор з наукової роботи та міжнародних зв'язків ОДАУ, <i>заступник голови</i>
Анна ЯРОСЕВИЧ	Директор Інституту біології та наук про Землю, Поморської Академії у Слупську (Польща), д. с.-г. н., професор
Галина ТКАЧЕНКО	Заступник директора Інституту біології та наук про Землю Поморської Академії у Слупську, д.б.н., професор
Антон ТРЕТЯК	член-кореспондент НААН України, професор кафедри управління земельними ресурсами та земельного кадастру, Білоцерківський національний аграрний університет, д. е. н., професор
Ірена АТАНАСОВА	директор Інституту ґрунтознавства, агротехнологій та захисту рослин "М. Пушкарьов", Софія, Болгарія, д.с.-г. н., професор
Георгій НІКОЛАЄСКУ	Технічний університет Молдови Фак. Сельськогосподарських и лесных наук и окружающей среды. Департамент. Плодоовощеводства, виноградарства и лесоводства к.с.г.н., доцент
Терезія ЛОКЕС-КРУПКА	Полтавський державний аграрний університет, к.вет.н., доцент
Іржи НЕУЖИЛ	генеральний директор компанії ТОВ «BIOVETA України», д. в. н.,
Олена АРТЬОМОВА	менеджер компанії ZipGrow Inc. (Канада)
Надія ГРЕБЕНЮК	начальник Головного управління Держгеокадастру в Одеській області, к.е.н.
Галина ЛЯШЕНКО	головний науковий співробітник відділу екології винограду Національного наукового центру "Інститут виноградарства і виноробства ім. В.Є.Таїрова", д.г.н.
Микола ЦВІЛХОВСЬКИЙ	професор, академік НААН України, декан факультету ветеринарної медицини, доктор біологічних наук
Генова КРАСИМІРА	декан ветеринарного факультету Лісотехнічного університету (м. Софія, Болгарія).
Олег ФЕДЕЦЬ	проректор з наукової роботи, кандидат сільськогосподарських наук, доцент Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького.
Віталій НЕДОСЕКОВ	професор кафедри епізоотології, мікробіології і вірусології НУБІП України, д.вет.н.

Токмакова І.В., Войтов І.М. Цифрові інструменти розвитку індустрії екотуризму	641
Шабатура Т.С. Розвиток суб'єктів аграрного сектору в контексті зміцнення продовольчої безпеки України	644
Шевченко А.А., Тіманцовський А.В. Забезпечення внутрішньої продовольчої безпеки в Україні через гнучкість аграрного виробництва	647
Furculița T. Performance audit within public institutions	650
Matviienko-Biliaieva G. Automation systems of business processes in the conditions of the formation of the digital economy	654
Okulicz-Kozaryn W., Zamlynskyi V. Information technologies: support for business administration needs	656
Галицький О.М., Маруха І.В. Підтримка аграрного сектору України в умовах воєнного стану	660
Мирна О.В., Першін Ю.Е., Шкарін Б.В. Напрями державної підтримки розвитку тваринництва в Україні	663
Нестеренко І.В. Особливості використання штучних нейронних мереж в екологічному обліку	665
Рудік Н. М. Сільськогосподарська кооперація як перспективна форма підприємництва в аграрному секторі	668
СЕКЦІЯ 1 ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА. ВЕТЕРИНАРНА ГІГІЕНА, САНІТАРІЯ ТА ЕКСПЕРТИЗА	
Ergen Ezgi, Akyazi Ibrahim. Protecting the livestock; existential behavior of a dog	674
Erek Mert, Ekiz Elif Ergul. Methods used to determine stress level in hens	675
Erhan Songül, Matur Erdal. Developments of microrna (mirna) in the veterinary medicine	676
Буркот Л. Використання комбікормів з різним вмістом протеїну для підрощування личинок коропових риб	677
Кушнір В.Ю. Діагностика та комплексна терапія за панкреатиту у котів	680
Красніков С. В., Решетніченко О. П. Ефективність використання кормових добавок (сорбентів) для підвищення продуктивності свиней та їх дія для боротьби з мікотоксинами	683
Мельник А.Ю., Сахнюк В.В., Вовкотруб Н.В., Піддубняк О.В., Чуб О.В., Харченко А.В., Гарькавий В.О., Саморай М.М., Тишківський М.Я., Білик Б.П. Білковий обмін та функціональний стан печінки в курчат-бройлерів за використання препарату абетка для тварин	686

ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ ЕКОТУРИЗМУ

Токмакова І.В. д.е.н., професор, професор кафедри економіки та управління виробничим і комерційним бізнесом,
e-mail: it.tokm@ukr.net

Войтов І.М., ст. викладач кафедри фінансів, обліку і аудиту,
e-mail: vojtov55@ukr.net

**Український державний університет залізничного транспорту,
м. Харків, Україна**

В наш час питання сталого розвитку стали важливим напрямком всіх економічних операцій, включаючи туристичну діяльність, що і обумовило виникнення екотуризму. Сьогодні екотуризм є одним з небагатьох видів бізнесу, що динамічно розвивається, сприяючи економічному і соціальному відродженню економіки. Ефективна діяльність підприємств індустрії екотуризму є стимулом для розвитку інших секторів економіки (у тому числі транспорту, зв'язку, торгівлі), а також забезпечує збільшення кількості робочих місць, бази оподаткування і надходжень до бюджетів. Доцільність розвитку екотуризму в Україні обґрунтовується тим, що він може відіграти роль катализатора структурної перебудови у сфері послуг, вирішуючи ряд соціально-екологічних проблем регіонів та економіки країни.

З популяризацією концепції екотуризму було визначено основні ознаки, яким він повинен відповідати [1]: бути заснований на використанні переважно природних ресурсів; мінімізувати збиток природному та соціально-культурному середовищу; орієнтувати на екологічне просвітництво та освіту; забезпечувати сталий соціально-економічний розвиток, а також культурне і екологічне благополуччя населення тих районів, де він здійснюється.

Враховуючи наведені характеристики, у найбільш загальному розумінні екотуризм є формою активного відпочинку з екологічно значущим наповненням - особливий інтегруючий напрямок рекреаційної діяльності людей, що будують свої взаємовідносини з природою та іншими людьми на основі взаємної вигоди, взаємоповаги та взаєморозуміння. Туристи отримують від такого спілкування з природою певний фізичний, психологічний, інтелектуальний та емоційний запас міцності та здоров'я, а природа при цьому зазнає мінімальних оборотних впливів і втрат, місцеві мешканці отримують соціальні та економічні стимули до збереження природи та традиційного природокористування. Соціально-економічний зміст екотуризму розкриває трактування, яке характеризує його як будь-який вид прибуткової туристичної діяльності, що сприяє формуванню екологічного світосприйняття, приносить користь навколишньому природному середовищу, культурній, культурно-історичній і генетичній спадщині, з метою сталого розвитку туристичних

регіонів, підвищення культурного рівні і достатку їх населення, в тому числі шляхом відрахування певної частини отриманого прибутку на фінансування проектів, які спрямовані на досягнення вказаних задач.

Головною ідеєю екотуризму є насамперед турбота про навколишнє природне середовище, що використовується в туристичних цілях. Екотуризм сприяє мінімізації шкідливого впливу туризму на навколишнє середовище, сприяє охороні природних, культурних та історичних цінностей, сільських теренів, які повинні служити людству.

Основними функціями екотуризму є [2]: отримання туристами загальнокультурних та наукових екологічних знань; соціалізація світогляду туристів шляхом формування їх екологічної культури, формування толерантного ставлення до незнайомих раніше культур та етносів, до їх традицій; збільшення інвестицій в охорону природи; розвиток ремесел.

За умови відповідної організації, до екотуризму можна віднести досить широкий спектр діяльності: наукові та пізнавальні тури (орнітологічні, ботанічні, ландшафтно-географічні, археологічні, етнографічні та ін.); пригодницькі тури (піші, водні, кінні, гірські); літні студентські практики; літні табори та програми для школярів; поїздки вихідного дня; туризм, пов'язаний з відвідуванням конференцій, друзів і родичів, відрядженнями та ін.

Інтерес підприємців до екотуризму можна пояснити рядом таких факторів:

- для того, щоб почати займатися екотуристським бізнесом, не потрібно великих фінансових вкладень;
- на ринку екотуристських послуг, незважаючи на конкуренцію, можуть успішно взаємодіяти як великі, так середні і малі компанії і фірми;
- екотуристський бізнес дозволяє швидко обертати капітал [2].

В Україні екологічний туризм перебуває на початковій стадії розвитку. Екотуристичні мандрівки організуються переважно на самодіяльному рівні, комерційна діяльність у цьому напрямі лише зароджується. Проте вже помітне виділення двох шляхів розвитку екологічного туризму – «американського» та «європейського». Перший формується у вигляді організації спортивно-туристичних подорожей в екстремальних природних умовах, другий – у формі організованого відпочинку в сільській місцевості із залученням до традиційної місцевої культури.

Варто вказати, що Україна має великий потенціал для розвитку екотуризму. Площа рекреаційних територій в Україні становить 12,8% території країни і розподіляється відповідно до природних особливостей регіонів. Головними засадами розвитку екологічного туризму в Україні є 6737 спеціально відведених територій та об'єктів природного заповідного фонду, їх загальна площа перевищує 2,8 млн га, що становить понад 3,9% всієї площі держави. В Україні нараховується 39 заповідників та природних і національних парків, розташованих на площі 559, 2 тис. га; 45 регіональних ландшафтних парків; 3078 пам'яток природи, 2729 заказників, 616 ботанічних, зоологічних садів, дендропарків, та парків пам'яток садово-паркового мистецтва, 793

заповідних урочища [3].

Незважаючи на сприятливий природно-рекреаційний потенціал слід констатувати обмежене впровадження екотуризму на теренах України, що обумовлено низьким рівнем розвитку туристичної інфраструктури і слабкою інституціональною та нормативно-законодавчою базою.

Отже, беручи до уваги перспективність розвитку екотуризму в Україні нагальним завданням стає впровадження інновацій на підприємствах екотуристичної індустрії з метою формування конкурентних переваг, які нині реалізуються першочергово у сфері цифрових технологій. Це пояснюється тим, що сьогодні процеси цифровізації змінюють підходи до ведення бізнесу, у тому числі екотуристичного, а також трансформують вимоги до інформаційних технологій, що використовуються у системах управління маркетингом, продажу і сервісу, документообігу і управління персоналом, обліку і багатьох інших.

До атрибутивних компонентів цифровізації туристичного бізнесу відносять [4]: великі дані та їх аналіз (*Big Data and Analytics*); автономні роботи (*Autonomous Robots*); моделювання (*Simulation*); горизонтальна та вертикальна системна інтеграція (*Horizontal and Vertical System Integration*); промисловий Інтернет Речей (*The Industrial Internet of Things*); розумні системи (*Smart Systems*); хмарні технології (*The Cloud*); адитивне (додаткове) виробництво (*Additive Manufacturing*); віртуальну реальність (*Augmented Reality*).

Особливе значення має вплив цифрових технологій на туристичний продукт (послуги) через поширення процесів кастомізації, що орієнтовані на індивідуалізацію туристичних продуктів під замовлення конкретних споживачів шляхом внесення різноманітних змін. В умовах жорсткої конкуренції ринок насичений схожими продуктами, але в той же самий час кожен з них має унікальні характеристики. При виборі того чи іншого рішення замовник намагається знайти оптимальне, максимально відповідне його потребам, а отже кастомізація продуктів екотуристичних підприємств є інструментом забезпечення лояльності клієнтів та конкурентоспроможності бізнесу.

Таким чином, інструменти цифрової економіки покликані спростити інформаційно-комунікаційний процес між підприємствами індустрії екотуризму та споживачами, зробити його автоматизованим, швидким і впізнаваним, а також підвищити якість туристичних продуктів і знизити вартість туристських послуг за рахунок уникнення посередництва.

Список використаних джерел

1. Шумлянська Н.В. Екотуризм як форма долучення до природної та культурної спадщини. *Культура України*. 2014. Вип. 47. С. 108–115.
2. Рутинський М.Й., Зінько Ю.В. Зелений туризм. К.: Знання, 2008. 271 с.
3. Розвиток туризму в Україні. URL:: <http://www.marshrury.in.ua/index.php/rozvytok-ruryzmu-v-ukraini.php> (дата звернення 15.10.2022).

4. Куйбіда В.С., Карпенко О.В., Наместнік В.В. Цифрове врядування в Україні: базові дефініції понятійно-категоріального апарату. Вісник Національної академії державного управління при президентіві України. Серія “Державне управління”.2018. №1. С. 5–11.

УДК 338.431: 338.439.6

РОЗВИТОК СУБ'ЄКТІВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В КОНТЕКСТІ ЗМІЦНЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Шабатура Т. С., д.е.н., професор, завідувач кафедри,
e-mail: shabatura@osau.edu.ua

Одеський державний аграрний університет, м. Одеса, Україна

Сьогодні Україна все більше приймає участь в інтеграційних процесах, що відбивається на підвищенні значення аграрного сектору, як стратегічно важливої галузі національної економіки, що зумовлене його місцем в системі виробничих відносин та потужністю експортного потенціалу. Разом з цим, саме суб'єкти аграрного сектору виявилися найбільш уразливими до наслідків дії повномасштабної агресії Росії проти України, що насамперед негативно позначається на продовольчій безпеці як держави, так і країн світу.

Навіть у період панування світової пандемії COVID-19 виробництво сільськогосподарської продукції відзначалося позитивною тенденцією до зростання, залишаючи за аграрним сектором фундаментальну роль в забезпеченні продовольчої безпеки та ключове місце у створенні ВВП держави. Так, за офіційними даними державної служби статистики України серед секторів національної економіки в 2021 році сільське/лісове/рибне господарство займало 10,6%, трохи поступаючи оптовій та роздрібній торгівлі (13,8%) та випереджаючи переробну промисловість (10,3%) [1].

В цілому зростання виробництва сільськогосподарської продукції в Україні в 2021 році порівняно з 2020 роком становило 14,4%, насамперед, за рахунок нарощення виробничих обсягів аграрних підприємств на 19,2%, а також господарств населення – на 5,5% [2].

На відміну від інших секторів національної економіки, функціонування саме аграрного сектору відрізняється різноманітними інституційними формами організації виробництва з певними специфічними властивостями та ознаками. В цьому сенсі слід акцентувати увагу на фермерських господарствах, адже ця особлива форма аграрного господарювання займає понад 70 % від загальної кількості суб'єктів аграрного сектору та постійно зростає: станом на 1 січня 2022 року зареєстровано 48 868 фермерських господарств. Разом з цим, на долю фермерських господарств припадає лише 10–11% від загального обсягу виробництва продукції сільського господарства, тоді як домашні господарства